ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 29ης Σεπτεμβρίου 1998 *

Στην υπόθεση C-263/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του High Court of Justice, Queen's Bench Division (Ηνωμένο Βασίλειο), προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

The Queen

και

Intervention Board for Agricultural Produce,

ex parte: **First City Trading Ltd κ.λπ.,**

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 23 και 33 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 351, σ. 1), καθώς και ως προς το κύρος, αφενός, της αποφάσεως 96/239/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 1996, σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα προστασίας από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (ΕΕ L 78, σ. 47), και, αφετέρου, του κανονισμού (ΕΚ) 773/96 της Επιτροπής, της 26ης Απριλίου 1996, περί ειδικών μέτρων παρέκκλισης από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3665/87, από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3719/88 και από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1964/82 στον τομέα του βοείου κρέατος (ΕΕ L 104, σ. 19),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Wathelet, πρόεδρο τμήματος, P. Jann και L. Sevón (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Fennelly
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη Lindsey Nicoll, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από τον David Anderson, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον James Macdonald Flett, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της First City Trading Ltd κ.λπ., εκπροσωπουμένων από τον Nicholas Green, barrister, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένης από τον David Anderson, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον James Macdonald Flett, κατά τη συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Μαΐου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 26ης Μαρτίου 1997, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Ιουλίου 1997, το High Court of Justice, Queen's Bench Division, υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 23 και 33 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 351, σ. 1), καθώς και ως προς το κύρος, αφενός, της αποφάσεως 96/239/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 1996, σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα προστασίας από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (ΕΕ L 78, σ. 47), και, αφετέρου, του κανονισμού (ΕΚ) 773/96 της Επιτροπής, της 26ης Απριλίου 1996, περί ειδικών μέτρων παρέκκλισης από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3665/87, από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3719/88 και από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1964/82 στον τομέα του βοείου κρέατος (ΕΕ L 104, σ. 19).

2 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 805/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 3290/94 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με τις προσαρμογές και τα μεταβατικά μέτρα στον τομέα της γεωργίας που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των συμφωνιών οι οποίες έχουν συναφθεί στο πλαίσιο των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης (ΕΕ L 349, σ. 105, 146), ορίζει, στο άρθρο 13, παράγραφος 1, ότι, στον βαθμό που είναι αναγκαίο για να καταστεί δυνατή η εξαγωγή των προϊόντων βοείου κρέατος, η διαφορά μεταξύ των τιμών στην παγκόσμια αγορά και των τιμών στην κοινοτική αγορά είναι δυνατό να καλύπτεται με χορήγηση επιστροφής κατά την εξαγωγή. Το άρθρο 13, παράγραφος 3, διευκρινίζει ότι η επιστροφή αυτή μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με τον τόπο προορισμού, εάν η κατάσταση της παγκόσμιας αγοράς ή οι ειδικές ανάγκες ορισμένων αγορών το καθιστούν αναγκαίο.

3 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 9, του κανονισμού 805/68, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 3290/94:

«Η επιστροφή καταβάλλεται εφόσον αποδεικνύεται ότι τα προϊόντα:

(...)

— εξήχθησαν εκτός της Κοινότητας

και

— στην περίπτωση διαφοροποιημένης επιστροφής, έχουν αφιχθεί στον τόπο προορισμού που αναφέρεται στο πιστοποιητικό ή σε άλλο τόπο για τον οποίο έχει καθορισθεί επιστροφή (...).»

4 Σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) 565/80 του Συμβουλίου, της 4ης Μαρτίου 1980, περί της προπληρωμής των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/028, σ. 50), «κατ' αίτηση του ενδιαφερομένου καταβάλλεται ένα ποσό ίσο προς την επιστροφή κατά την εξαγωγή μόλις τα προϊόντα ή τα εμπορεύματα τεθούν υπό το τελωνειακό καθεστώς της αποταμιεύσεως ή της ελευθέρας ζώνης για να εξαχθούν εντός καθορισμένης προθεσμίας». Το άρθρο 6 του κανονισμού αυτού προβλέπει τη σύσταση ασφαλείας ίσης προς το ποσό που έχει καταβληθεί, αυξημένης κατά ένα συμπληρωματικό ποσό. Με την επιφύλαξη περιπτώσεων ανωτέρας βίας, η ασφάλεια αυτή καταπίπτει ολικώς ή μερικώς στις περιπτώσεις που ο ενδιαφερόμενος δεν επέστρεψε το ποσό που του προκαταβλήθηκε όταν η εξαγωγή δεν πραγματοποιήθηκε εντός της προβλεπομένης προθεσμίας ή αν αποδεικνύεται ότι ο ενδιαφερόμενος δεν έχει κανένα δικαίωμα να λάβει την επιστροφή ή ότι είχε δικαίωμα για επιστροφή μικρότερου ποσού.

5 Ο κανονισμός 3665/87 προβλέπει λεπτομερή ρύθμιση της καταβολής των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα.

6 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού προβλέπει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις τις οποίες απαριθμεί, η καταβολή της διαφοροποιημένης ή μη διαφοροποιημένης επιστροφής εξαρτάται όχι μόνον από το αν το προϊόν έχει εγκαταλείψει το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, αλλά επίσης, εκτός αν έχει απολεσθεί κατά τη μεταφορά λόγω ανωτέρας βίας, από το αν έχει εισαχθεί σε τρίτη χώρα και, κατά περίπτωση, σε δεδομένη τρίτη χώρα μέσα στους δώδεκα μήνες που έπονται της ημερομηνίας αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής.

7 Τα άρθρα 16 έως 18 του κανονισμού 3665/87, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 354/90 της Επιτροπής, της 9ης Φεβρουαρίου 1990 (ΕΕ L 38, σ. 34), προβλέπουν πρόσθετες προϋποθέσεις για τα προϊόντα για τα οποία χορηγούνται διαφοροποιημένες επιστροφές, ιδίως όσον αφορά την απόδειξη της διεκπεραιώσεως των τελωνειακών διατυπώσεων σχετικά με τη διάθεση στην κατανάλωση εντός της τρίτης χώρας.

8 Το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87, που εφαρμόζεται για τις προκαταβολές επιστροφών σε περίπτωση άμεσων εξαγωγών, ορίζει:

«Όταν το προκαταβαλλόμενο ποσό είναι ανώτερο από το ποσό που οφείλεται πραγματικά για την εξαγωγή ή για ισοδύναμη εξαγωγή, ο εξαγωγέας αποδίδει τη διαφορά μεταξύ αυτών των δύο ποσών προσαυξημένη κατά 15 %.

Ωστόσο, όταν, λόγω ανωτέρας βίας:

— δεν είναι δυνατόν να προσκομιστούν οι αποδείξεις που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό ώστε να χορηγηθεί η επιστροφή

ή

— το προϊόν φθάνει σε διαφορετικό προορισμό από εκείνον για τον οποίο έχει υπολογιστεί η προκαταβολή,

η αύξηση κατά 15 % δεν εισπράττεται.»

9 Το άρθρο 33 του κανονισμού 3665/87, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1615/90 της Επιτροπής, της 15ης Ιουνίου 1990 (ΕΕ L 152, σ. 33), που ισχύει για τις προκαταβολές επιστροφών στις περιπτώσεις μεταποιήσεως ή αποθηκεύσεως πριν από την εξαγωγή, είναι ανάλογο προς το άρθρο 23. Στην παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, προβλέπει ότι, όταν το οφειλόμενο ποσό για την εξαχθείσα ποσότητα είναι μικρότερο απο εκείνο που προκαταβλήθηκε, ο επιχειρηματίας υποχρεούται να καταβάλει τη διαφορά μεταξύ των δύο αυτών ποσών, αυξημένη κατά 20 %. Σε περίπτωση ανωτέρας βίας, ωστόσο, δεν απαιτείται η προσαύξηση αυτή.

10 Με την απόφαση 96/239, η Επιτροπή απαγόρευσε την εξαγωγή, μεταξύ άλλων, βοείου κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τα κράτη μέλη και προς τις τρίτες χώρες.

11 Η Επιτροπή έλαβε μέτρα σχετικά με τις υπό εξέλιξη εξαγωγές με τον κανονισμό 773/96, η πλέον πρόσφατη τροποποίηση του οποίου επήλθε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1349/96, της 11ης Ιουλίου 1996 (ΕΕ L 174, σ. 13).

12 Η έκτη και η έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 773/96 έχουν ως εξής:

«με την απόφαση 96/239/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 1996, σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα στο θέμα της προστασίας κατά της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών, απαγορεύθηκαν κυρίως οι εξαγωγές βοείου κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τρίτες χώρες· (...) εξάλλου, τα υγειονομικά μέτρα που λήφθηκαν από τις αρχές ορισμένων τρίτων χωρών έναντι των κοινοτικών εξαγωγών βοείου κρέατος, έπληξαν σοβαρά τα οικονομικά συμφέροντα των κοινοτικών εξαγωγέων και (...) η κατάσταση που δημιουργήθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο επηρέασε σοβαρά τις δυνατότητες εξαγωγής βάσει των όρων που επιβλήθηκαν από τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 565/80, (ΕΟΚ) 3665/87, (ΕΟΚ) 3719/88 και (ΕΟΚ) 1964/82·

καθίσταται τώρα αναγκαίο να περιοριστούν οι εν λόγω ζημιογόνες συνέπειες με τη θέσπιση ειδικών μέτρων και την παράταση ορισμένων προθεσμιών που προβλέπονται από τους κανονισμούς που εφαρμόζονται στις επιστροφές προκειμένου να επιτραπεί η αποκατάσταση των εξαγωγών που δεν μπόρεσαν να υλοποιηθούν λόγω των περιστάσεων που προαναφέρθηκαν».

13 Το άρθρο 3 του κανονισμού 773/96, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1349/96, προβλέπει ιδίως ότι οι προσαυξήσεις κατά 15 και 20 % περί των οποίων γίνεται λόγος στα άρθρα 23, παράγραφος 1, και 33, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 3665/87, αντίστοιχα, δεν ισχύουν για τις εξαγωγές που πραγματοποιούνται με πιστοποιητικά εκδιδόμενα το αργότερο μέχρι τις 31 Μαρτίου 1996, υπό τον όρο ότι οι τελωνειακές διατυπώσεις για τη διάθεση στην κατανάλωση στην τρίτη χώρα περατώθηκαν μετά τις 20 Μαρτίου 1996.

14 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 773/96, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1349/96, ορίζει:

«1. Κατόπιν αιτήσεως του επιχειρηματία και για τα προϊόντα για τα οποία το αργότερο μέχρι τις 31 Μαρτίου 1996:

— έχουν περατωθεί οι τελωνειακές διατυπώσεις εξαγωγής και τα οποία έχουν επανατεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στο Ηνωμένο Βασίλειο εξαιτίας υγειονομικών μέτρων που λήφθηκαν από μία τρίτη χώρα, ο επιχειρηματίας επιστρέφει την επιστροφή η οποία ενδεχομένως έχει καταβληθεί προκαταβολικώς και αποδεσμεύονται οι διάφορες σχετικές εγγυήσεις,

— έχουν περατωθεί οι τελωνειακές διατυπώσεις εξαγωγής στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά ωστόσο δεν έχουν εγκαταλείψει το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, η δήλωση εξαγωγής καθώς και το πιστοποιητικό εξαγωγής ακυρώνονται. Ο επιχειρηματίας επιστρέφει την επιστροφή, η οποία ενδεχομένως έχει καταβληθεί προκαταβολικώς, και αποδεσμεύονται οι διάφορες σχετικές εγγυήσεις,

— έχουν περατωθεί οι τελωνειακές διατυπώσεις εξαγωγής, αλλά τα οποία έχουν καταστραφεί σε τρίτη χώρα δυνάμει μέτρου που ελήφθη από αυτή σε σχέση με τη ΣΕΒ, ο επιχειρηματίας αποδίδει την επιστροφή που ενδεχομένως έχει προκαταβληθεί και, με την προσκόμιση της αποδείξεως καταστροφής, αποδεσμεύονται οι διάφορες σχετικές εγγυήσεις,

— έχουν περατωθεί οι τελωνειακές διατυπώσεις εξαγωγής, αλλά επεστράφησαν προς το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας και κατεστράφησαν από το κράτος μέλος αποδοχής δυνάμει μέτρου που ελήφθη από αυτό σε σχέση με τη ΣΕΒ, ο επιχειρηματίας αποδίδει την επιστροφή που ενδεχομένως έχει προκαταβληθεί και, με την προσκόμιση της αποδείξεως καταστροφής, αποδεσμεύονται οι διάφορες σχετικές εγγυήσεις.

2. Κατόπιν αιτήσεως του επιχειρηματία και για τα προϊόντα τα οποία έχουν υπαχθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο σε ένα από τα καθεστώτα που αναφέρονται στα άρθρα 4 και 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) 565/80 το αργότερο μέχρι τις 31 Μαρτίου 1996, τα οποία ωστόσο, δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο δήλωσης εξαγωγής, ακυρώνεται το πιστοποιητικό εξαγωγής, ο επιχειρηματίας επιστρέφει την επιστροφή που καταβλήθηκε προκαταβολικώς και αποδεσμεύονται οι εγγυήσεις που έχουν συσταθεί.»

15 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι η δραστηριότητα της First City Trading Ltd (στο εξής: FCTL) και της Meatal Supplies Ltd (στο εξής: Meatal), δύο από τις προσφεύγουσες της κύριας δίκης, συνίσταται στην εξαγωγή βοείου κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο. Στις 27 Μαρτίου 1996, οπότε άρχισε να ισχύει το embargo που αποφάσισε η Επιτροπή, η FCTL και η Meatal είχαν αρχίσει την εξαγωγή 648 200 χγρ. βοείου κρέατος, από τα οποία 615 200 χγρ. αφορούν την FCTL και 33 000 χγρ. τη Meatal. Περίπου το 70 % της ποσότητας των κρεάτων της FCTL (432 921 χγρ.) και το σύνολο εκείνων της Meatal είχαν εγκαταλείψει το έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου λίγο πριν από τις 27 Μαρτίου 1996 και βρίσκονταν την ημέρα αυτή στον δρόμο της μεταφοράς. Τα εν λόγω κρέατα επανεισήχθησαν στη συνέχεια στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το απομένον 30 % της ποσότητας κρεάτων της FCTL (182 279 χγρ.) ουδέποτε εγκατέλειψε το έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου και δεν έτυχε αδείας εξαγωγής μετά τις 27 Μαρτίου 1996. Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης επέστρεψαν το μεγαλύτερο μέρος των σχετικών κρεάτων και τους επεστράφη το σχετικό τίμημα από τους προμηθευτές τους ή έλαβαν πιστώσεις εν αναμονή της καταβολής ενισχύσεων στους προμηθευτές αυτούς δυνάμει του Beef Stocks Transfer Scheme, προγράμματος αποσκοπούντος στον μετριασμό των επιπτώσεων του embargo στα σφαγεία.

16 Κατά την ίδια περίπου εποχή της εκδόσεως της αποφάσεως 96/239, ορισμένες τρίτες χώρες, μεταξύ των οποίων και όλες όσες αποτελούσαν τους δυνατούς προορισμούς του βοείου κρέατος της FCTL και της Meatal, απαγόρευσαν την εισαγωγή βρετανικού βοείου κρέατος. Η Δημοκρατία της Νότιας Αφρικής, κύριος προορισμός για τα σχετικά κρέατα, απαγόρευσε προσωρινά την εισαγωγή βρετανικού βοείου κρέατος στις 23 Μαρτίου 1996. Ο Μαυρίκιος, δεύτερη χώρα προορισμού κατά σειρά σπουδαιότητας, επέβαλε τη σχετική απαγόρευση στις 22 Μαρτίου 1996.

17 Η FCTL και η Meatal είχαν ζητήσει και είχαν λάβει προκαταβολικώς τις επιστροφές δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού 565/80 και των κεφαλαίων 2 και 3 του τίτλου 2 του κανονισμού 3665/87. Όπως επιτάσσει το άρθρο 6 του κανονισμού 565/80, είχαν συστήσει ασφάλειες. Σύμφωνα με τα άρθρα 22, παρά-

γραφος 1, και 31, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87, το ποσό των σχετικών εγγυήσεων υπερέβαινε κατά 15 % ή κατά 20 % (ανάλογα με το είδος της σκοπούμενης εξαγωγής) το ποσό της προκαταβολικώς χορηγηθείσας επιστροφής.

18 Εν προκειμένω, ουδεμία ποσότητα βοείου κρέατος της FCTL ή της Meatal εισήλθε στο έδαφος κάποιας χώρας εισαγωγής. Δεδομένου ότι δεν επληρούτο αυτή η συνήθης προϋπόθεση για την καταβολή της διαφοροποιημένης επιστροφής, το Intervention Board for Agricultural Produce (στο εξής: Intervention Board) ζήτησε από τις προσφεύγουσες της κύριας δίκης την απόδοση της προκαταβληθείσας επιστροφής. Κατόπιν σχετικής αρνήσεώς τους, το Intervention Board τις πληροφόρησε περί της προθέσεώς του να προκαλέσει κατάπτωση των εγγυήσεων.

19 Δεν αμφισβητείται ότι το Intervention Board δεν ζητεί την καταβολή των προσαυξήσεων που προβλέπουν ως κύρωση τα άρθρα 23 και 33 του κανονισμού 3665/87.

20 Κατόπιν αιτήσεως της 27ης Αυγούστου 1996, το High Court of Justice επέτρεψε στις προσφεύγουσες να ζητήσουν judicial review της αποφάσεως του Intervention Board να καταφύγει στις συσταθείσες ασφάλειες για να επιτύχει την πληρωμή των εγγυήσεων όσον αφορά τα ποσά των προκαταβληθεισών επιστροφών. Την ίδια περίοδο, το High Court εξέδωσε διάταξη απαγορεύουσα το Intervention Board να οικειοποιηθεί τις ασφάλειες ή να επιχειρήσει να το πράξει. Με notice of motion της 22ας Οκτωβρίου 1996, το Intervention Board ζήτησε την ανάκληση της αδείας περί judicial review, καθώς και της επιβληθείσας σε βάρος του δεσμεύσεως. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, το High Court αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν εφαρμογή τα άρθρα 23 και 33 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, όπως έχει τροποποιηθεί, σε περίπτωση στην οποία εμπορεύματα αποστελλόμενα προς εξαγωγή σε τρίτες χώρες επανεισάγονται στο κράτος μέλος εξαγωγής λόγω ανωτέρας βίας, ή περιορίζεται η εφαρμογή των ως άνω άρθρων σε περιπτώσεις όπου τα εμπορεύματα εισήχθησαν σε τρίτη χώρα διαφορετική από αυτή την οποία είχε αρχικά δηλώσει στην αρμόδια αρχή ο εξαγωγέας;

2) Στην περίπτωση στην οποία:

α) απαγορεύθηκε με την απόφαση 96/239/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 1996, η εξαγωγή βοείου κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο σε τρίτες χώρες,

β) επιβλήθηκαν επίσης από ορισμένες τρίτες χώρες απαγορεύσεις εισαγωγής βοείου κρέατος απο το Ηνωμένο Βασίλειο,

γ) οι εξαγωγείς βοείου κρέατος είχαν αρχίσει τη μεταφορά των σχετικών εμπορευμάτων σε τρίτες χώρες όταν τέθηκε σε ισχύ η ως άνω απόφαση,

δ) οι εν λόγω εξαγωγείς υποχρεώθηκαν να επανεισαγάγουν τα κρέατα στο Ηνωμένο Βασίλειο,

ε) οι εξαγωγείς έλαβαν προκαταβολή των επιστροφών κατά την εξαγωγή σύμφωνα με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 565/80 του Συμβουλίου και (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, όπως έχουν τροποποιηθεί, όσον αφορά ορισμένες από τις επίμαχες συναλλαγές και

στ) οι εξαγωγείς υπέστησαν ζημίες επειδή δεν μπόρεσαν να πωλήσουν το βόειο κρέας στις αγορές των χωρών εξαγωγής,

δικαιούνται οι εξαγωγείς να κρατήσουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών κατά την εξαγωγή βάσει των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, ιδίως της ανωτέρας βίας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας ή της επιεικείας;

3) Αν η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι ότι ο εξαγωγέας δικαιούται να κρατήσει καταρχήν μέρος ή το σύνολο των εν λόγω επιστροφών κατά την εξαγωγή, υποχρεούνται οι εξαγωγείς να αναφέρουν προς συνυπολογισμό

τυχόν εισοδήματα που προέκυψαν από τη διάθεση του βοείου κρέατος εντός του Ηνωμένου Βασιλείου (για παράδειγμα όταν ο αρχικός πωλητής του κρέατος προς τον εξαγωγέα υποχρεώθηκε να δεχθεί την επιστροφή του κρέατος βάσει σχετικής ρήτρας στην αρχική σύμβαση πωλήσεως και όταν ο πωλητής επέστρεψε το σύνολο ή μέρος της αρχικής τιμής αγοράς);

4) Είναι ανίσχυρη η απόφαση 96/239/ΕΚ ή ο κανονισμός (ΕΚ) 773/96 της Επιτροπής ή και οι δύο καθόσον δεν προβλέπουν υπέρ των εξαγωγέων οι οποίοι ευρίσκονται στις καταστάσεις που περιγράφονται στο δεύτερο ερώτημα τη δυνατότητα να κρατήσουν τις επιστροφές κατά την εξαγωγή, για το σύνολο ή μέρος των σχετικών εξαγωγών;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

21 Με το πρώτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ρωτά στην ουσία αν τα άρθρα 23 και 33 του κανονισμού 365/87, όπως τροποποιήθηκαν με τον κανονισμό 1615/90, έχουν την έννοια ότι, όταν προϊόντα δεν φθάνουν στη χώρα προορισμού τους, ιδίως λόγω ανωτέρας βίας, αλλά επιστρέφονται στο κράτος μέλος εξαγωγής, ο εξαγωγέας υποχρεούται να αποδώσει τις επιστροφές τις οποίες έλαβε προκαταβολικά.

22 Δεν αμφισβητείται ότι δεν ζητείται σε βάρος των προσφευγουσών καμία από τις προσαυξήσεις που προβλέπουν ως κυρώσεις τα άρθρα 23 και 33 του κανονισμού 3665/87. Το ερώτημα πρέπει να νοηθεί ότι αφορά αποκλειστικά την υποχρέωση των προσφευγουσών να αποδώσουν τις επιστροφές που έλαβαν προκαταβολικά.

23 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης ισχυρίστηκαν ότι έπρεπε να τους επιτραπεί να κρατήσουν τις επιστροφές ως αποζημίωση για τις ζημίες που υπέστησαν λόγω της επανεισαγωγής των βοείων κρεάτων στο Ηνωμένο Βασίλειο.

24 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρεί ότι η περίπτωση της επανεισαγωγής των κρεάτων προς το κράτος μέλος εξαγωγής μπορεί να εξομοιωθεί προς αλλαγή του προορισμού, διαρκούσας της μεταφοράς, προς χώρα για την οποία δεν προβλέπεται καμία επιστροφή. Τα άρθρα 23 και 33 του κανονισμού 3665/87 έχουν εφαρμογή, επομένως, όπως και οι αρχές που έθεσε το Δικαστήριο με την απόφαση της 28ης Μαρτίου 1996, C-299/94, Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ. (Συλλογή 1996, σ. I-1925), που επιβάλλουν την εκ μέρους του εξαγωγέα απόδοση της διαφοράς μεταξύ του ποσού της προκαταβληθείσας επιστροφής και εκείνου της όντως οφειλομένης επιστροφής.

25 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο κανονισμός 3665/87 επιτάσσει σαφώς την απόδοση των επιστροφών.

26 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τον κανονισμό 805/68, η χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή βοείου κρέατος που καλύπτουν τη διαφορά μεταξύ των τιμών στην παγκόσμια αγορά και εκείνων εντός της Κοινότητας αποσκοπεί στην εξασφάλιση της συμμετοχής της Κοινότητας στο διεθνές εμπόριο βοείου κρέατος.

27 Σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 3665/87, η καταβολή επιστροφών εξαρτάται από την προσκόμιση αποδείξεως ότι το προϊόν εγκατέλειψε το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας και, σε περίπτωση διαφοροποιημένων επιστροφών, από την προϋπόθεση ότι εισήχθη σε τρίτη χώρα και ότι περαιώθηκαν οι διατυπώσεις σχετικά με τη διάθεση των κρεάτων στην κατανάλωση.

28 Στις περιπτώσεις στις οποίες το ύψος των επιστροφών διαφέρει ανάλογα με τη χώρα προορισμού, το γεγονός ότι, για λόγους συνδεόμενους ιδίως με ανωτέρα βία, το προϊόν δεν φθάνει στην αρχική χώρα προορισμού αλλά εισάγεται σε άλλη τρίτη χώρα για την οποία προβλέπεται μικρότερο ποσό επιστροφής έχει ως αποτέλεσμα την υποχρέωση του εξαγωγέα να αποδώσει τη διαφορά μεταξύ της επιστροφής που προβλέπεται για την αρχική χώρα εξαγωγής και εκείνου που ισχύει για τη χώρα στην οποία πράγματι εξήχθη το προϊόν.

29 Πράγματι, εφόσον η πραγματική άφιξη του εμπορεύματος στην αγορά προορισμού εξαρτάται καταρχήν από την περαίωση των διατυπώσεων διαθέσεως στην κατανάλωση στη χώρα προορισμού, το γεγονός ότι το προϊόν δεν έχει φθάσει σ' αυτόν τον προορισμό και έπρεπε να εξαχθεί προς άλλες χώρες λόγω περιπτώσεως ανωτέρας βίας αποκλείει όσον αφορά την καταβολή του ποσού της διαφοροποιημένης επιστροφής τη δυνατότητα να θεωρηθεί το προϊόν ως εισαχθέν κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ., σκέψη 23).

30 Το ίδιο αυτό συμπέρασμα ισχύει όταν το προϊόν επιστρέφεται στο κράτος μέλος εξαγωγής. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή, οι διατυπώσεις θέσεως στην κατανάλωση στη χώρα προορισμού δεν περαιώθηκαν, πράγμα το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να θεωρηθεί, όσον αφορά την καταβολή της διαφοροποιημένης επιστροφής, ότι το προϊόν εισήχθη κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87.

31 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 23 και 33 του κανονισμού 3665/87, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1615/90, έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση στην οποία ορισμένα προϊόντα δεν φθάνουν στη χώρα προορισμού τους, ιδίως λόγω ανωτέρας βίας, αλλά επανεισάγονται στο κράτος μέλος εξαγωγής, ο εξαγωγέας υποχρεούται να αποδώσει τις επιστροφές που έλαβε προκαταβολικά.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

32 Με το δεύτερο ερώτημά του το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, και ειδικότερα της ανωτέρας βίας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας ή της επιεικείας, παρέχουν τη δυνατότητα στους εξαγωγείς βοείου κρέατος προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου να διατηρήσουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών κατά την εξαγωγή τις οποίες έλαβαν προκαταβολικά όταν

α) η απόφαση 96/239 απαγόρευσε τις εξαγωγές βοείου κρέατος του Ηνωμένου Βασιλείου προς τρίτες χώρες,

β) ορισμένες τρίτες χώρες απαγόρευσαν επίσης την εισαγωγή βοείου κρέατος προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου,

γ) οι εξαγωγείς βοείου κρέατος είχαν αρχίσει, την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως 96/239, τη μεταφορά των εμπορευμάτων προς τις τρίτες χώρες,

δ) οι εν λόγω εξαγωγείς υποχρεώθηκαν να επανεισαγάγουν το βόειο κρέας στο Ηνωμένο Βασίλειο,

ε) οι εξαγωγείς έλαβαν προκαταβολικά, σύμφωνα με τους κανονισμούς 565/80 και 3665/87, επιστροφές κατά την εξαγωγή για τις εν λόγω ποσότητες κρεάτων και

στ) οι εξαγωγείς υπέστησαν ζημία επειδή δεν μπόρεσαν να πωλήσουν το βόειο κρέας στις αγορές των χωρών εξαγωγής.

33 Δεδομένου ότι οι συνέπειες της ανωτέρας βίας προβλέπονται σαφώς και περιοριστικώς από τον κανονισμό 3665/87, πρέπει να θεωρηθεί ότι με το ερώτημα αυτό το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν ο κανονισμός 3665/87 είναι ισχυρός από πλευράς γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, σε περίπτωση που οι περιστάσεις που περιγράφει το αιτούν δικαστήριο συνιστούν ανωτέρα βία, καθόσον ο κανονισμός αυτός δεν παρέχει στους εξαγωγείς τη δυνατότητα να διατηρήσουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών κατά την εξαγωγή τις οποίες έλαβαν προκαταβολικά.

34 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, καθώς και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, η FCTL και η Meatal ισχυρίστηκαν ότι η κατάστασή τους ήταν ανάλογη προς εκείνη την οποία αφορά το άρθρο 5,

παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87, κατά το οποίο η επιστροφή καταβάλλεται εφόσον το προϊόν απωλέσθη κατά τη διάρκεια της μεταφοράς λόγω ανωτέρας βίας. Υπογράμμισαν τις διαφορές μεταξύ της παρούσας υποθέσεως και της προαναφερθείσας υποθέσεως Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ., στην οποία το Δικαστήριο δεν δέχθηκε το δικαίωμα του εξαγωγέα να λάβει την επιστροφή μέχρι του ποσού που προβλεπόταν για τη χώρα προορισμού όταν, λόγω ανωτέρας βίας, το προϊόν δεν έφθασε στη χώρα αυτή, αλλά εξήχθη σε τρίτη χώρα. Η παρούσα υπόθεση διαφέρει λόγω του γεγονότος ότι δεν υφίστατο άλλη αγορά για το βρετανικό κρέας και ότι η ανωτέρα βία απορρέει από κοινοτική πράξη, περίπτωση επί της οποίας το Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε στο πλαίσιο της προαναφερθείσας υποθέσεως Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ.

35 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρεί ότι καμία από τις αρχές που εκθέτει το εθνικό δικαστήριο δεν δικαιολογεί την εκ μέρους των εξαγωγέων παρακράτηση του συνόλου ή μέρους των επιστροφών. Όσον αφορά την ανωτέρα βία, οι συνέπειές της προβλέπονται από τον κανονισμό 3665/87 και περιορίζονται στην απαλλαγή από τις χρηματικές κυρώσεις. Δεν έχει επίσης εφαρμογή ούτε η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, διότι σε κανένα στοιχείο δεν θα μπορούσε να στηριχθεί η προσδοκία υπάρξεως μιας διαφορετικής καταστάσεως από αυτή που καθορίζει με ακρίβεια η σχετική κανονιστική ρύθμιση και επιβεβαιώνει η νομολογία του Δικαστηρίου. Εξάλλου, λαμβανομένης υπόψη της πραγματικής λειτουργίας του συστήματος των επιστροφών κατά την εξαγωγή, η υποχρέωση αποδόσεώς τους, ακόμα και σε περίπτωση ανωτέρας βίας, δεν αντιβαίνει προς την αρχή της αναλογικότητας. Τέλος, η υποχρέωση αποδόσεως των προκαταβολικώς χορηγηθεισών επιστροφών δεν προσβάλλει την αρχή της επιεικείας. Αντιθέτως, αν οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης μπορούσαν να κρατήσουν τις επιστροφές, τότε θα απολάμβαναν αδικαιολόγητα πλεονεκτήματα σε σχέση με τους επιχειρηματίες που είχαν προτιμήσει να πωλήσουν τα κρέατά τους στη βρετανική αγορά ή εκείνους που επιθυμούσαν να εξαγάγουν τα κρέατά τους αλλά δεν ζήτησαν την προκαταβολή των επιστροφών.

36 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο κανονισμός 3665/87 είναι σαφής και ότι ούτε η θεωρία της ανωτέρας βίας ούτε η αρχή της επιεικείας μπορούν να μεταβάλουν οτιδήποτε όσον αφορά την υποχρέωση αποδόσεως των επιστροφών. Όσον αφορά τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο έχει ήδη λάβει θέση σχετικά με την προαναφερθείσα απόφαση Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ.

37 Πρέπει να σημειωθεί εκ προοιμίου ότι, σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της FCTL και της Meatal, δεν υπάρχει λόγος να γίνει διάκριση μεταξύ της παρούσας υποθέσεως και εκείνης που αφορά η προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ. ούτε όσον αφορά το γεγονός ότι η ανωτέρα βία προκύπτει από κοινοτική πράξη ούτε όσον αφορά το γεγονός ότι δεν υφίστατο άλλη αγορά για τα κρέατα προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου.

38 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία προκύπτει ότι ως ανωτέρα βία πρέπει να νοούνται περιστάσεις που είναι ξένες προς τη βούληση του ενδιαφερομένου, ασυνήθεις και απρόβλεπτες, οι συνέπειες των οποίων δεν θα μπορούσαν να αποφευχθούν όση επιμέλεια και αν είχε καταβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 1987, 145/85, Denkavit, Συλλογή 1987, σ. 565, σκέψη 11).

39 Επομένως, δεν έχει καμία σημασία αν η αποτελούσα ενδεχομένως μια τέτοια ανωτέρα βία επίμαχη ρύθμιση είναι η απαγόρευση εισαγωγής βοείου κρέατος προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου που επιβλήθηκε από τη χώρα προορισμού ή η απαγόρευση εξαγωγής που επιβλήθηκε από την Κοινότητα, καθόσον και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται για γεγονότα ξένα σε σχέση με τον εξαγωγέα.

40 Ομοίως, αυτή καθαυτή η έννοια της ανωτέρας βίας δεν πρέπει να συγχέεται με τις ενδεχόμενες συνέπειές της. Επομένως, δεν έχει σημασία εν προκειμένω το ότι δεν υφίστατο άλλη αγορά για τα κρέατα τα οποία αρνήθηκαν να δεχθούν οι χώρες προορισμού, σε αντίθεση με τις περιστάσεις της προαναφερθείσας υποθέσεως Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ., στην οποία ο εξαγωγέας μπόρεσε να εξαγάγει το προϊόν σε άλλη τρίτη χώρα.

41 Όσον αφορά τις σχετικές με την ανωτέρα βία διατάξεις του κανονισμού 3665/87, κατά πάγια νομολογία, εφόσον η έννοια της ανωτέρας βίας δεν έχει το ίδιο περιεχόμενο στα διάφορα πεδία εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, η σημασία της πρέπει να καθορίζεται ανάλογα με το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου προορίζεται να παράγει τα αποτελέσματά της (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1993, C-12/92, Huygen κ.λπ., Συλλογή 1993, σ. I-6381,

σκέψη 30). Συνεπώς, ο κανονισμός 3665/87 δεν αντιβαίνει προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου καθόσον καθορίζει και περιορίζει τα αποτελέσματα της ανωτέρας βίας όσον αφορά τις επιστροφές κατά την εξαγωγή.

42 Όσον αφορά την προσβολή της αρχής της αναλογικότητας, πρέπει να υπομνησθεί ότι, με την προαναφερθείσα απόφαση Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ., σκέψη 29, το Δικαστήριο έκρινε ότι σε περίπτωση στην οποία λόγω ανωτέρας βίας εμπορεύματα δεν καταλήγουν στη χώρα προορισμού τους αλλά εξάγονται σε άλλες τρίτες χώρες, για τις οποίες η επιστροφή είναι μικρότερη ή δεν υφίσταται καθόλου, η κατάπτωση μέρους της εγγυήσεως ίσου προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού της προκαταβληθείσας επιστροφής και του ποσού της όντως οφειλομένης επιστροφής, χωρίς την επιβολή καμιάς ποινής, είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο από τον νομοθέτη σκοπό.

43 Όμως, δεν υφίσταται ουσιώδης διαφορά μεταξύ της περιπτώσεως στην οποία εμπορεύματα εξάγονται σε άλλες τρίτες χώρες για τις οποίες δεν υφίσταται επιστροφή κατά την εξαγωγή και εκείνης στην οποία τα εμπορεύματα επανεισάγονται στο κράτος μέλος εισαγωγής. Πράγματι, και στις δύο περιπτώσεις τα επιδοτούμενα προϊόντα δεν καταλήγουν στην αγορά προορισμού για να διατεθούν εκεί στο εμπόριο.

44 Επομένως, η επιβολή της υποχρεώσεως αποδόσεως των προκαταβολικώς χορηγηθεισών επιστροφών όταν τα εμπορεύματα επανεισάγονται στο κράτος μέλος εξαγωγής είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

45 Όσον αφορά την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι οι διατάξεις των κανονισμών 565/80 και 3665/87 δεν μπορούσαν να γεννήσουν άλλη θεμιτή προσδοκία πλην του δικαιώματος λήψεως των επιστροφών εντός των προβλεπομένων ορίων (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ., σκέψεις 30 έως 33).

46 Πρέπει να υπομνησθεί επίσης ότι οι σχετικές με την ανωτέρα βία διατάξεις των κανονισμών αυτών θεσπίστηκαν ακριβώς για την προστασία των επιχειρηματιών από τις ζημιογόνες έναντι αυτών συνέπειες ασυνήθων και απρόβλεπτων περιστάσεων. Κατά τις διατάξεις αυτές, οι εξαγωγείς απαλλάσσονται από τις χρηματικές κυρώσεις, όχι όμως από την υποχρέωση αποδόσεως των επιστροφών που έλαβαν προκαταβολικώς.

47 Επομένως, στην υπόθεση της κυρίας δίκης, η FCTL και η Meatal δεν μπορούσαν να επικαλεστούν καμία δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τη δυνατότητα να κρατήσουν τις επιστροφές που είχαν λάβει προκαταβολικώς, ακόμα και σε περίπτωση που αποδεικνυόταν η ύπαρξη ανωτέρας βίας.

48 Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι αντιβαίνει προς την αρχή της επιεικείας η επιβολή στους εξαγωγείς της υποχρεώσεως να αποδώσουν τις επιστροφές που έλαβαν προκαταβολικώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η αρχή αυτή δεν παρέχει τη δυνατότητα παρεκκλίσεως από την εφαρμογή κοινοτικών διατάξεων εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπει η οικεία κανονιστική ρύθμιση ή όταν η ίδια η ρύθμιση αυτή κηρύσσεται ανίσχυρη.

49 Εξάλλου, ακριβώς σε περίπτωση που δοθεί στους εξαγωγείς η δυνατότητα να κρατήσουν τις επιστροφές που έλαβαν προκαταβολικώς θα υφίστατο άνιση μεταχείριση έναντι των εξαγωγέων οι οποίοι δεν ζήτησαν την προκαταβολή των σχετικών ποσών και, επομένως, δεν έλαβαν καμία επιστροφή.

50 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 3665/87 δεν αντιβαίνει προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, ειδικότερα προς τις αρχές της ανωτέρας βίας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας ή της επιεικείας, καθόσον δεν παρέχει τη δυνατότητα στους εξαγωγείς βοείου κρέατος προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου να κρατήσουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών που έαβαν προκαταβολικώς όταν

α) η απόφαση 96/239 απαγόρευσε τις εξαγωγές βοείου κρέατος του Ηνωμένου Βασιλείου προς τρίτες χώρες,

β) ορισμένες τρίτες χώρες απαγόρευσαν επίσης την εισαγωγή βοείου κρέατος προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου,

γ) οι εξαγωγείς βοείου κρέατος είχαν αρχίσει, την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως 96/239, τη μεταφορά των εμπορευμάτων προς τις τρίτες χώρες,

δ) οι εν λόγω εξαγωγείς υποχρεώθηκαν να επανεισαγάγουν το βόειο κρέας στο Ηνωμένο Βασίλειο,

ε) οι εξαγωγείς έλαβαν προκαταβολικά, σύμφωνα με τους κανονισμούς 565/80 και 3665/87, επιστροφές για τις εν λόγω ποσότητες κρεάτων και,

στ) οι εξαγωγείς υπέστησαν ζημία επειδή δεν μπόρεσαν να πωλήσουν το βόειο κρέας στις αγορές των χωρών εξαγωγής.

Επί του τρίτου ερωτήματος

51 Με το τρίτο ερώτημά του, που υποβάλλεται για την περίπτωση που οι εξαγωγείς θα μπορούσαν να κρατήσουν το σύνολο ή μέρος της επιστροφής, το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν υφίσταται υποχρέωση συνυπολογισμού, όσον αφορά τους

εξαγωγείς αυτούς, των εσόδων που προήλθαν από τη διάθεση των βοείων κρεάτων εντός του Ηνωμένου Βασιλείου.

52 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στα δύο πρώτα ερωτήματα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

53 Με το τέταρτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το κύρος της αποφάσεως 96/239 και του κανονισμού 773/96, καθόσον οι πράξεις αυτές δεν παρέχουν τη δυνατότητα στους εξαγωγείς να κρατήσουν το σύνολο ή μέρος της επιστροφής όταν συντρέχουν οι περιστάσεις που εκτίθενται στο δεύτερο ερώτημα.

Επί της αποφάσεως 96/239

54 Η εξέταση του νομίμου της αποφάσεως αυτής έχει αποτελέσει το αντικείμενο των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1998, C-157/96, National Farmer's Union κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-2211), και C-180/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-2265).

55 Πρέπει να σημειωθεί ότι οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης, οι οποίες παρενέβησαν στην προαναφερθείσα υπόθεση National Farmer's Union κ.λπ., είχαν για τον λόγο αυτό μετάσχει και στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία.

56 Επιβάλλεται ωστόσο η διαπίστωση ότι αυτές δεν προέβαλαν, στην παρούσα υπόθεση, κανένα νέο λόγο έναντι εκείνων που εξετάστηκαν ήδη στο πλαίσιο της προαναφερθείσας υποθέσεως National Farmer's Union κ.λπ., ικανό να θέσει υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα της αποφάσεως 96/239.

57 Κατά συνέπεια, όσον αφορά το ερώτημα αυτό, αρκεί η παραπομπή στις προαναφερθείσες αποφάσεις National Farmer's Union κ.λπ. και Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής.

58 Επομένως, επί του σημείου αυτού επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι από την εξέταση του υποβληθέντος ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της αποφάσεως 96/239.

Επί του κανονισμού 773/96

59 Το Ηνωμένο Βασίλειο θεωρεί ότι κανένα στοιχείο δεν συνηγορεί υπέρ του παρανόμου του κανονισμού 773/96. Το να παρασχεθεί η δυνατότητα στους εξαγωγείς να κρατήσουν τις επιστροφές θα ήταν αντίθετο προς τον σκοπό του συστήματος των επιστροφών. Η κυβέρνηση αυτή θεωρεί, εξάλλου, ότι εμπίπτει στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής να μην προβλέψει ένα τέτοιο μέτρο κατά την έκδοση του εν λόγω κανονισμού.

60 Η Επιτροπή διερωτάται πώς θα μπορούσε να θεωρηθεί ο κανονισμός 773/96 ως μη σύμφωνος προς τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ή της αναλογικότητας. Θεωρεί επίσης ότι η πρόβλεψη αντισταθμίσεων για το βόειο κρέας που δεν κατέστη δυνατό να φθάσει στον προβλεπόμενο προορισμό θα ήταν αντίθετη προς το σύστημα των επιστροφών κατά την εξαγωγή, προς τους σκοπούς του κανονισμού 3665/87, προς τη νομολογία του Δικαστηρίου και προς τη γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

61 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο κανονισμός 773/96 προβλέπει ειδικά μέτρα παρεκκλίνοντα από τον κανονισμό 3665/87, χωρίς ωστόσο να απαλλάσσει τους εξαγωγείς από την υποχρέωση αποδόσεως των επιστροφών τις οποίες λαμβάνουν προκαταβολικώς όταν τα εμπορεύματα δεν εισάγονται εντός των τρίτων χωρών προορισμού τους και δεν διατίθενται εκεί στο εμπόριο.

62 Όπως εξετάστηκε στο πλαίσιο της απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, ειδικότερα δε οι αρχές της ανωτέρας βίας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας ή της επιεικείας, όταν συντρέχουν οι περιστάσεις που περιγράφει του αιτούν δικαστήριο, δεν επιβάλλουν να δοθεί η δυνατότητα στους εξαγωγείς να κρατήσουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών που τους προκαταβλήθηκαν.

63 Επομένως, ο κανονισμός 773/96 δεν είναι ανίσχυρος καθόσον δεν προβλέπει τη δυνατότητα των εξαγωγέων να κρατήσουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών κατά την εξαγωγή τις οποίες έλαβαν προκαταβολικά, όταν συντρέχουν οι περιστάσεις που εκτίθενται στην απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

64 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 26ης Μαρτίου 1997 το High Court of Justice, Queen's Bench Division, αποφαίνεται:

1) Τα άρθρα 23 και 33 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος

των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1615/90 της Επιτροπής, της 15ης Ιουνίου 1990, έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση στην οποία ορισμένα προϊόντα δεν φθάνουν στη χώρα προορισμού τους, ιδίως λόγω ανωτέρας βίας, αλλά επανεισάγονται στο κράτος μέλος εξαγωγής, ο εξαγωγέας υποχρεούται να αποδώσει τις επιστροφές που έλαβε προκαταβολικά.

2) Ο κανονισμός 3665/87 δεν αντιβαίνει προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, ειδικότερα προς τις αρχές της ανωτέρας βίας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας ή της επιεικείας, καθόσον δεν παρέχει τη δυνατότητα στους εξαγωγείς βοείου κρέατος προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου να κρατήσουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών που έλαβαν προκαταβολικώς όταν

α) η απόφαση 96/239/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 1996, σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα προστασίας από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών, απαγόρευσε τις εξαγωγές βοείου κρέατος του Ηνωμένου Βασιλείου προς τρίτες χώρες,

β) ορισμένες τρίτες χώρες απαγόρευσαν επίσης την εισαγωγή βοείου κρέατος προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου,

γ) οι εξαγωγείς βοείου κρέατος είχαν αρχίσει, την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως 96/239, τη μεταφορά των εμπορευμάτων προς τις τρίτες χώρες,

δ) οι εν λόγω εξαγωγείς υποχρεώθηκαν να επανεισαγάγουν το βόειο κρέας στο Ηνωμένο Βασίλειο,

ε) οι εξαγωγείς έλαβαν προκαταβολικά, σύμφωνα με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 565/80 του Συμβουλίου, της 4ης Μαρτίου 1980, περί της προπλη-

ρωμής των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, και 3665/87, επιστροφές για τις εν λόγω ποσότητες κρεάτων και,

στ) οι εξαγωγείς υπέστησαν ζημία επειδή δεν μπόρεσαν να πωλήσουν το βόειο κρέας στις αγορές των χωρών εξαγωγής.

3) Από την εξέταση του υποβληθέντος ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της αποφάσεως 96/239.

Ο κανονισμός (ΕΚ) 773/96 της Επιτροπής, της 26ης Απριλίου 1996, περί ειδικών μέτρων παρέκκλισης από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3665/87, από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3719/88 και από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1964/82 στον τομέα του βοείου κρέατος, δεν είναι ανίσχυρος καθόσον δεν προβλέπει τη δυνατότητα των εξαγωγέων να κρατήσουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών κατά την εξαγωγή τις οποίες έλαβαν προκαταβολικά, όταν συντρέχουν οι περιστάσεις που εκτίθενται στην απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Wathelet Jann Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

R. Grass M. Wathelet